

BOKANIĆEVA RADIONICA U TROGIRU

PRIJATELJ KRUNO

Sve više je jasna velika uloga domaćih graditeljsko-klesarskih radionica u dalmatinskoj historiji umjetnosti. Te dalmatinske radionice, tipične kasnosredovječne solidne zanatlijske »botteghe«, odigrale su značajnu ulogu u razvoju naše gotike i renesanse. Majstori iz tih radionica su katkad originalni kipari i arhitekti neospornog likovnog kvaliteta, katkad samo dobri kamenari, ali i u jednom i drugom slučaju oni sudjeluju u likovnom razvoju pokrajine. Osnovni stilski motivi dolaze izvana. Uloga je tih majstora u davanju snažne lične likovne note, lokalnog pečata, koji zna da bude originalan po svojoj individualnosti, ali katkad i po svojoj rustičnosti i konzervativizmu. I u jednom i u drugom slučaju taj je pečat za nas dragocjen.

Kroz XVI. stoljeće je uloga tih kamenara osobito značajna. U Šibeniku ili Korčuli, u Dubrovniku ili Hvaru, nalazimo predstavnike tih klesarskih radionica, razne Andrijiće ili Karliće, Mastičeviće ili Petroviće, koji ostavljaju svoja djela. Druga polovina XVI. vijeka, koja je u Evropi označena prvim pojavama baroknoga stila, nema kod nas niti dalekih odraza novih strujanja. Dok se u ostaloj Evropi naziru forme nove umjetnosti, dok nastaje nova koncepcija prostora, svijetla i sjene, nemirnih forma snažne patetike, kod nas renesansa konzervativno traje i dalje. Jedino se u Dubrovniku naziru jače nova strujanja i pokušaji preobrata ukusa.

Domaći umjetnici nastavljaju započetim pravcem. Crkvena građevina ima još uvijek mirni i zatvoreni trobrodni ili jednobrodni renesansni bazilički oblik. Pročelje crkve, na nasljedstvu uzora poput dubrovačkog Sv. Spasa, šibenskog Sv. Jakova ili zadarske Sv. Marije, ima trolisni zabat i smireno raščlanjeni donji dio fasade. Svod crkve je ravan ili sedlast. Zvonik ima blokni masivni donji dio, ugledajući se u mletačke uzore, dok se gornji dio pretvara u laku i elegantnu loggiu sa piramidalnim završetkom.

Vrlo je karakteristična plastika. Velike površine zida dekoriraju se plitkim ornamentima lišća, cvijeća ili geometrijskih oblika. Kameni zid tretiran je poput drvene površine. I za formu portala uzima se oblik drvenog oltara sa kaneliranim korintskim stupovima i trokutastim zabatima, ukrašenim andeoskim glavicama.

U okviru tih osnovnih oblika i šema zvonika ima na samom teritoriju Dalmacije mnogo varijacija. Tipičan je kampanil sjeverne Dalmacije sa kapicom poput lukovice, preslica šibenskog kotara, pa srednjodalmatinski vitki tip zvonika.

U svakom gradu nalazimo na prelazu iz XVI. u XVII. stoljeće djela tih majstora. Hvarska katedrala ili obnove na kotorskom Sv. Trifunu rad su radionice Pomenića, ložu u Blatu, brojne crkvice šibenske okolice, bokeljsku Savinu rade korčulanski Foretići, Trifunići rade na zadarskim i šibenskim crkvama, brojni znani i neznani na crkvama, kapelama i palačama od Nina do Prčanja.

Među tim brojnim familijama kamenara i klesara s kraja XVI. i poč. XVII. vijeka ističu se brački Bokanići. Najstariji Bokanić, koji mi je poznat, jest Grubiša Bokanić, koji se — kako me je upozorio C. Fisković — spominje u jednom kupoprodajnom ugovoru u arhivskoj zbirci splitskog muzeja, iz g. 1523.

Dosad je bio poznat Trifun Bokanić, koža slavi trogirski barokni historičar Andreis, nazivajući ga prvi put arhitektom završnog dijela trogirskog zvonika.¹ Na bazi te vijesti o njemu su pisali Delalle² i Karaman.³ Podaci o Bokaniću mnogo su prošireni u Fiskovićevoj studiji,⁴ u kojoj se iznose dva nova dokumenta. Po prvome (6. XII. 1592.) vidimo nastojanja trogirske komune za podizanje najgornjeg kata zvonika, u drugome (7. X. 1603.) čitamo pohvale, kojim je trogirsko vijeće nagradilo majstora Trifuna Bokanića po završenom uspjelom poslu.

Kićeno i dekorativno slave trogirski magistrati veliko djelo domaćeg majstora. Oni, idući za starim tradicijama njihovih praotaca, starih predstavnika slavne trogirске komune, žele — po tom dokumentu, — da domaćem skulptoru i arhitektu, bračkom kamenaru Trifunu Bokaniću, koji se i nastanio u njihovu mjestu, dadu dužno priznanje za njegov pohvalni rad. Očit je tu kontinuitet umjetničkih nastojanja jedne autonomne komune, koja je već od XIII. i XIV. vijeka od Radovana preko Mateja Gojkovića, Andrije Alešija, Nikole Firentinca, Ivana Budislavića i drugih, do Bokanića znala da cijeni umjetnike, koji su radili u gradu.

Uz ta dva dokumenta, objelodanjena od Fiskovića, a čije sam prijepise vidio i u arhivu trogirskog kaptola u Trogiru, našao sam još dva, koji nam daju još bolji uvid u razvoj toga pothvata, ne samo Trifuna Bokanića, nego i čitave Bokanićeve radionice, i, po tome, u rad tih velikih kamenarskih kolektiva kasnorenesansne i ranobarokne Dalmacije. Oba se dokumenta nalaze u svesku »Operaria«, u Arhivu

¹ Andreis, Storia della città di Traù, Split 1908, ed. Perojević, str. 308.

² Delalle, »Trifun Bokanić arhitekt trogirskog zvonika«, Novo Doba, Božić 1935. i »Pavao Andreis i Trifun Bokanić«, ibidem, Uskrs 1937.

³ Karaman, O Trifunu Bokaniću, graditelju zvonika trogirске katedrale, Jug. ist. časopis II, 1936, str. 135-140.

⁴ Fisković, »Trifun Bokanić«, Novo Doba, Božić 1940. i pos. otisak. U knjizi »Naši graditelji i kipari XV. i XVI. stoljeća u Dubrovniku«, Zagreb 1947, str. 34 i 39, Fisković spominje rad Bokanićevih u Korčuli.

kaptola trogirskoga. Naslov je toga sveska: »Operaria quanto possiede da chi amministrata, con quali fondamenti, e ragioni della medesima, oblighi et incumbenze raccolto da Paolo Andreis nob. trauringin. Anno MDCL«. Svezak je napisao svojom rukom istaknuti trogirski historičar Pavle Andreis, a u njemu se nalaze i drugi značajni dokumenti, od kojih ću neke drugom prilikom iznijeti. Naša dva dokumenta se nalaze na str. 243.-247. istoga.

I.

1597, adi 27 maggio in Traù

Con il nome del Signor Iddio, et di San Zuani protetor di questa città. Si dichiara per la presente scrittura qualmente essendo venuti il chiarissimo Signor Girolamo Minio, dignissimo conte et capitano di questa città, et con l'opinion del Rmo Signor Vicario, et di M. Girolamo Mazzarello, al presente operario della detta chiesa cathedrale, et unitamente d'un istesso voler, et universal sodisfatione di tutta la spettabile comunità di venir a una ferma resolutione di far che quanto prima si venghi al finimento et perfetione del campanil della detta chiesa cathedrale. Dove havendo il giorno d'hoggi mastro Girolamo Bocanich, mastro Trifon suo figliolo, mastro Nicolo altro suo figliolo, mastro Piero, mastro Zuani et Girolamo fratelli et nepoti di sudetto mastro Girolamo, et mastro Zuani Ozorovich alias Clittanovich, li tutti tagliapieri dell'isola della Brazza presentato un novo modello del detto campanil, qual opera mostra esser molto più sicura del disegno fatto di prima, del qual disegno ancho el detto mastro Girolamo fino all'anno 1590, sotto reggimento del chiarissimo Signor Aloysi Michel s'obligò far molte piere, come è nel detto scritto dichiarato, le quali in buona parte sono sta(te) anche condotte in questa città. Dove hora essendo venuto il detto mastro Girolamo con suoi figlioli, nepoti e compagni soprannominati a un fermo acordo di finir il detto campanil nel modo come nel presente modello di rilievo si vede da loro presentato, per precio di ducati mille ottocento, val 1800 da 26 . . . . ., dichiarando che l'detto mastro Girolamo et compagni sian in obligo a metter in opera tute le pietre (che) saranno buone a tal lavor, cio(é) quelle si trova(n) in questa città di raggion di detta chiesa cathedrale, et il restante siano in obligo a tagliarle sopra l'isola di Zirona, et Bua, territorio di questa città, obbligando dar principio al detto lavor per li 25 Giugno prossimo venturo. Qual mastro Girolamo et compagni si obbligano, simul et in solidum, far tal opra sicura et senza pericolo si della fabrica vecchia, come della nova, a laude de buoni maestri, et che la fabrica nova conrisponda alla vecchia, obbligando per ciò tutte et cadauno le loro persone et cadauni suoi beni mobili et stabili in solidum, et poter esser astretti in cadaun loco di questo serenissimo dominio, in occasione si mancasse sopra detto obligo. Dove all'incontro il Rmo Clarissimo Signor Conte et il Rmo Monsignor Vicario con l'operario insieme, se obbli-

gano mantener, et osservar quanto di sotto serà dechiarato, et prima darli per loro mercede et a conto del sopradetto accordo alla settimana ducati . . . Et si obbligano darli tutti li legnami seranno necessarij, si l'armadura come cavi, taglie, argani, ferri, piombi, calcina, sabioni, manoali, acqua et ogni altra cosa necessaria a metter le dette pietre in lavor et finir detta opera, et si obbligano anche a spesa di detta chiesa mandar a tior(!) tutte le pietre si taglieranno nelli luochi soprannominati et condurle in piazza, et anche consegnarle tutte le pietre cotte saranno necessarie per la piramide. Volendo che il presente scritto s'intende per sentenza volontaria, la qual possa esser autorizada da ogni chiarissimo reggimento et giurisdicente si de mar come de terra ad istanza di qualsivoglia delle parti, la parte adversa cittata, et non cittata, presente et absente, li giorni feriali, et no feriali, remunerando ad ogni beneficio di appellationi; in forme

Et io Marin Statileo, richiesto dalle parti ho fatto la presente scrittura di mia propria mano, presenti il Signor Girolamo Malipiero, degno camerlengo et castellano di questa città et ser Horatio Guberni;

il Girolamo Minio, C. supto affermo ut supra;

io Francesco Mazzarello, affermo ut supra;

io Gierolamo Mazzarello, operario affermo ut supra;

io Trifon Bocanich per nome di mastro Gierolimo mio padre per non saver lui scriver mi sotto scrivo et affermo come di sopra, et

io sopradetto Trifon Bocanich per nome mio afermo come di sopra;

io mastro Nicolò fiol di mastro Gierolimo Bocanich affermo come di sopra;

io mastro Piero Bocanich quanto di sopra affermo;

io mastro Zuani Ozarovich alias Clittanovich da Sibenico affermo quanto di sopra;

io Santo Rotondo mi ho sottoscritto per mastro Zuani Bocanich q. Nicolo per non saper lui scriver, affermo come di sopra;

io mastro Girolamo Bocanich affermo ut supra.

II.

Adi 11 luglio 1598

Convocato il spettabile Consiglio di nobili della magnifica comunità di Traù avanti il Chiarissimo signor Conte e Capitano per trattar le cose infrascritte, nel qual intervennero consiglieri n. 17, computata la persona di Signoria clarissima, onde fu proposto ut infra: Hauendo la benignità del nostro serenissimo principe concesso a questa città e territorio per uso suo il beneficio di 1100 cabli di sali, li quali già se ha principiato dispensare per un anno; e vedendo questa spettabile communità che la fabbrica del campanile del glorioso S. Giovanni Protettore di essa città non si puo finire così presto come

è stato dissignato per la tenue entrata della detta chiesa, et che anco la fabrica del monastero di S. Michiele principiato fabricar da quella scolla, colla semplice elemosina, ha bisogno di gran agiuto per non aver alcuna entrata. Però inspirata essa devotissima comunità dallo Spirito Santo, essendo certa, che anco la congregazione delli popolari assentirà a questa sì bona e santa opera; Perciò:

L'anderà parte posta per li spettabili signori Giacomo Quarco, et Pietro Luzio, honorevoli giudici, alla presentia del clarissimo signor Gerolamo Minio, degnissimo conte e capitano, che il beneficio di detti sali sia applicato per anni quattro prossimi alle dette fabbriche, cioè doi anni alla fabbrica del Campanile, d'uno dei quali sia fatto libero donativo, et l'altro con imprestito, da esser poi restituito finito che sarà la detta fabbrica del campanil imidiate a D. ti 100 all'anno al monastero delle reverende monache di S. Nicolò da esser speso nell'ampliamento di esso monasterio, et li altri doi anni alla fabbrica predetta di s. Michiele principiando il primo anno al campanile, et il secondo a s. Michiel, il terzo al campanil et il quarto a s. Michiel. Con dechiaratione che se per caso nascesse qualche impedimento, che non si potesse haver il beneficio di tutti li quatro anni, o che si avessi, o non tutti eguali che una parte sia tenuta a resarcir l'altra di quanto havrà hauto di più.

Letta e ballotata la sopradetta parte, nel sudetto spettabile consiglio fu presa da tutti i suffragij, niuno in contrario ostante.

Ta dva dokumenta, uz već poznate podatke, u mnogome nam razjašnjaju probleme povezane s trogirskim spomenicima kasne renesanse i ranog baroka i s tipom tih naših »bottega«.

Bokanići su klasičan tip naše klesarsko - graditeljske radionice. Znamo po ovim podacima za Ivana, koji je valjda živio na početku XVI. v. i koji ima već starije sinove Jerka, Nikolu i Petra, a ovi imaju opet svoje direktne potomke. Oni rade na Braču i na Korčuli. Na Braču se, uz ove, spominju i Šimun, Stjepan i Ivan, koji su g. 1602. zidali zvonik crkve u Bolu na Braču. Glava te obitelji bio je Jerko Bokanić. On je starješina obitelji, ali kako ne zna da se potpiše, potpisuje ga sin, koji je vjerojatno i bio glavna ličnost umjetnika u tom kolektivu. Kad je g. 1590. trogirsko općinsko vijeće odlučilo da završi trogirski zvonik s tim, da iznad kata u kičenoj gotici s ažuriranim čipkama, podigne završni kat, za kneza Aloisija Michela, po jednom nacrtu, koji je bio vijeću predložen, surađivao je na tom radu i Jerko Bokanić. Bilo je za tu svrhu djelomično dovezeno kamenje i ostali materijal u samo mjesto, ali je rad zapeo, što vidimo i u jednom dokumentu istog cit. sveska (str. 239. ss) od 29. XI. 1592., gdje se govori o poteškoćama i o ovim radovima pri završavanju zvonika. Tek g. 1597. sastalo se trogirsko vijeće, za kneza Jerolima Minija, i prihvatilo novi model za završetak zvonika, za koji je vijeće smatralo, da je mnogo uspjeliji od staroga, i povjerilo je izradu Jerku Bokaniću i njegovoj radionici. U toj radionici sudjeluju Jerko Bokanić i sin mu Trifun, Petar Bokanić i Nikola Bokanić sa sinovima Jerkom

i Ivanom, svi iz Pučišća na Braču, i Ivan Ozarević (Ozorović?) zvan Klitanović, kamenar iz Šibenika. Oni se obavezuju, da će za 1800 dukata načiniti završni dio zvonika od čiovskog i drveničkog kamena. Posao mora započeti 25. lipnja 1598. god.

Posao je sporo napredovao. Već 11. srpnja 1598. sastaje se opet gradsko vijeće i odlučuje, da se, budući da zapinju dvije novogradnje u Trogiru, i to zvonik stolne crkve i gradnja svetoga Mihovila, dađe od gradske daće, koju će grad utjerati od 1100 kabala soli ustupljenih od dužda gradu Trogiru, cjelina prihoda dviju godina za zvonik katedrale, a dviju godina za crkvu sv. Mihovila, i to naizmjenice godinu za jedan rad, a godinu za drugi.

Ta je odluka omogućila gradnju tih objekata. Da bi se prebrodile financijske poteškoće, koje su preostale za gradnju zvonika, dne 6. prosinca 1598. gradsko vijeće traži od dužda i zajam od 500 dukata, koji će se vraćati u obrocima od 100 dukata na godinu.

Prije g. 1603. mora da je umro graditelj Jerolim Bokanić. Po završenoj naime gradnji grad Trogir izriče 7. listopada 1603. samo Trifunu svečanu pohvalu. Trifun (koji se rodio u Pučišću 4. travnja 1575.) ostaje u Trogiru i tu umire dne 3. IX. 1609. u svojoj 34. godini.

Umjetnička analiza završnog dijela zvonika postavlja ga stilski u okvir dalmatinske kasne renesanse, a vremenski u okvir ranoga baroka. Nad drugim katom u kičenoj venecijanskoj gotici, s kamenim čipkama, podigla je treći kat Bokanićeva radionica, i uspjela ga s cjelinom vrlo fino akomodirati u proporcijama, u dostojanstvenoj mirnoći oblika i uravnoteženosti dekora. Iznad male terase diže se otvorena loggia sa po dvije bifore sa svake strane. Elegantne uzdužne prozore s oblim lukom dijele vitki stupovi, a pojedine bifore snažni profilirani pilastri. Iznad svakoga prozora jedan četverolisni otvor elegantno zamjenjuje, u duhu mirne kasnorenesansne koncepcije, kičenu čipku iz gotike. Iznad kata je atika, na kojoj se diže visoka piramida od pečenoga crvenog kamena.

Podanak samooga kata ukrašen je maskama, lavljim glavama, anđelima, cvijećem i grozdovima. Na zvoniku su grbovi knezova J. Minija (1599-1601) i A. Bemba (1601-1604). Svojom elegantnom vitkošću zatvara ovaj kat sjajno zdanje zvonika. Završna loggia, tipična za venecijanske i za brojne dalmatinske kasnorenesansne zvonike, diže se obično nad visokom zatvorenom bazom. Tu se ona diže nad elegantnom čipkastom konstrukcijom. U okviru urođenog osjećaja za harmoniju stilova, taj zvonik djeluje skladno i jedinstveno.

U objelodanjenom dokumentu iz g. 1598. kaže se, da je uporedo građen i sv. Mihovil. Potpore za gradnju davale su se izmjenično jednom i drugom objektu. To je samo po sebi gotovo indirektan dokaz, da je obje gradnje radila ista radionica, a i dugi boravak majstora Tripuna nije u Trogiru bio bez razloga. Tome se ni najmanje ne protivi ni stil niti duh zvonika sv. Mihovila. Nema na njemu onakve harmonije i profinjenosti kao na zvoniku katedrale, ali se osjećaju karakteristike bliske Bokanićevoj graditeljskoj koncepciji.

Zvonik sv. Mihovila, jako oštećen u posljednjem ratu, g. 1952. demontiran i uspješno rekonstruiran od Konzervatorskog zavoda u Splitu,⁵ sagrađen je po običnom mletačkom tipu zvonika, koji su domaći graditelji u rusticiziranoj varijanti proširili po čitavoj Dalmaciji. Nad punom i visokom bazom sa lijepim ažuriranim ukrasom nalazi se otvorena loggia. Prozori loggie su odijeljeni snažno profiliranim pilastri- ma sa visokim soklom. Na ključnom kamenu lukova su ljudske glave. Iznad jakog korniža je završna piramida.

Taj tip zvonika ima i u neposrednoj okolici Trogira mnoge primjere iz kasnorenesansnih i kasnijih vremena. Zvonik trogirске Gospe od Karmena je zdepast i trom. Od kaštelanskih se crkava sačuvao samo u Sućurcu zvonik staroga tipa. U Splitu imamo vrlo harmoničan zvonik sv. Eufemije po zvonike Pojišana, Poljuda i Dobroga. Karakteristični su zvonici Makarske i njena primorja, od kojih i zvonik franjevačke makarske crkve ima ornamente ljudskih glava. U zadarskom primorju ima taj tip zvonika posebnu varijantu, a izrazite karakteristike imaju zvonici iste osnovne zamisli u šibenskom kotaru i otočju. Taj tip zvonika je prihvaćen čak i od pravoslavnih sa zanimljivim egzemplarima u zadarskom sv. Iliji, u manastirskim crkva- ma u Krki i u Dragoviću.

Premda nemamo direktnih dokaza, rado povezujem sa Bokanićevom radionicom i zvonik trogirskog sv. Nikole, čiji se samostan isto tako u našem dokumentu spominje u toku gradnje. Sagrađen je g. 1598.⁶ Nad zatvorenom bazom, raščlanjenom kvadrilobiranim prozorčićima, diže se drugi kat sa biforama. Na uglovima su mirni pilastri, a same bife su uokvirene jednostavnim renesansnim klasičnim profiliranim okvirima sa ključnim kamenom na luku, a zatvorene čipkastim transenama. Iznad izbočenog korniža je treći kat sa osmerokutnom bazom i renesansnim prozorima, koje dijele jonski stupići. Ti su prozori zatvoreni drvenim ogradama. Na uglovima korniža su male piramidice sa kuglom na vrhu. Cjelinu zaključuje šesterostrana piramida. Premda je zvonik rustično prenakičen, sa elementima iz gotike, iz renesanse, iz baroka, u okviru tipične retardirane koncepcije, ipak je usklađen sa cjelinom crkve.

Velike su analogije sa ostalim radovima Bokanića: kvadrilobirani prozorčići, oble bife, visoka atika, profilirani korniž, stup, piramidice nalaze se i amo i tamo. A i sam zvonik katedrale ima, uza svu harmoniju svojih oblika i uz svoju usklađenost sa cjelinom, donekle pečat

⁵ Crkva sv. Mihovila je građena od 1598. do 1644. Na crkvi je natpis:

D. O. M. — ECCLESIA HANC ARCHANGELO — MICHAELI DICATA PAX IORDAN EPUS TRAG. SOLLEMNI RITU — CONSECRAVIT ET RECURRENTE — IPSIVS CONSECRIS MEMORIA — DOMINICA SECUNDA OCTOBRIS SINGULIS XPI FIDELIB EAM DEVOTE VISITANTIB QUADRAGINTA DIEÛ INDULGENTIA PERPETUO CONCESSIT ANNO DÑI MDCXLIV. Sliku zvonika vidi u Iveković, Dalmatiens Architektur und Plastik, Tabla 34b.

⁶ Natpis na zvoniku objelodanio Fisković, Samostan i crkva benediktinki u Trogiru, Split, 1940. Sliku vidi u Iveković, o. c., Tabla 34a.

rustike. Radionica Bokanićevih je bila radionica rustičnih, provincijskih kamenara — graditelja, ali ipak majstora, koji su nosili u sebi još posljednje odbljeske profinjenog arhitektonskog ukusa iz gotičkog i ranorenesansnog vremena. U tome je bila pozitivna strana prenošenja zanata s oca na sina, iz generacije u generaciju, premda je to nosilo u sebi i klicu zaostajanja za likovnim razvojem vremena i ponavljanja preživjelih starih oblika.

U isto doba kad i ova tri zvonika katedrale, sv. Mihovila i sv. Nikole, podignuta su u Trogiru i dva mala civilna barokna spomenika: ploča u počast kneza Minija pred katedralom iz g. 1600. i stup za štandarac na obali iz 1605. Oba su jednostavni radovi. Prvi ima jednostavnu bazu i natpis u klasičnom korniču. Na vrhu drugoga, t. j. stupa, jest pak korintski, fino proporcioničan, kapitel sa stalkom od željeza za držak zastave. Veza s Bokanićevim elementima je jako bliska.

Uloga Bokanićeve radionice je vrlo značajna i kao pojava za sebe i zbog samih građevina. Činjenica, da je trogirsko vijeće, koje je malo decenija ranije kupilo četiri svetačka kipa u najznačajnijeg suvremenog kipara Venecije Alessandra Vittorije (a te će kasnije i postaviti na Bokanićev zvonik),⁷ povjerilo ovako značajan rad Bokanićevoj radionici, potvrda je velikog ugleda, što su ga oni uživali. Zbog značaja Bokanićeve radionice, a i zbog prinosa, koje njihova pojava daje za proučavanje tipa dalmatinskih kasnorenesansnih »bottega« na početku njihove dekadencije, taj je materijal značajan i instruktivan.

⁷ O Vittorijinim kipovima u Trogiru ću pisati posebno. To su četiri kipa, koji vjerojatno predstavljaju evanđeliste, u prirodnoj veličini, određena prvotno za kapelu sv. Ivana u katedrali, naručena g. 1559., a nose izrazite osobine Vittorijinih monumentalnih ogrnutih svetačkih skulptura. Premda je već Vasari pisao o tim radovima, vrlo je kasno došlo do njihove definitivne identifikacije.

R é s u m é

L'ATELIER DE BOKANIĆ A TROGIR

L'auteur fait connaître l'activité de la famille Bokanić, tailleurs de pierre et constructeurs à Trogir, dans la seconde moitié du XVI-ème siècle et au commencement du XVII-ème.

Les membres de la famille Bokanić sont parmi les plus connus comme tailleurs de pierre de la fin de la Renaissance en Dalmatie, et leur oeuvre la plus célèbre est l'étage supérieur du clocher de la Cathédrale de Trogir.

Dans la première partie de son article, l'auteur présente deux nouveaux documents concernant les Bokanić: le premier donne des renseignements inédits et intéressants sur la construction du clocher de Trogir; l'autre parle de la construction même de ce clocher, ainsi que de celle des églises Saint-Nicolas et Saint-Michel de Trogir.

Dans l'autre partie de son travail, l'auteur analyse l'étage du clocher de la Cathédrale de Trogir construit par les Bokanić, auquel il rattache les clochers de Saint-Nicolas et de Saint-Michel, ce qui confirme indirectement les documents et, sur la base d'une analyse de style, il pense que ceux-ci sont également l'oeuvre de l'atelier des Bokanić, dont la personnalité la plus connue est celle du Maître Triphon.